

Ordu Yerel Basınında Kıbrıs Barış Harekâtı

Cyprus Peace Operation In Ordu Local Press

Hakan KURT¹

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Doi: 10.48146/odusobiad.839381

Öz

Tarihi ilkçağlara kadar dayanan Kıbrıs üzerinde yaşayan halklar arasında çeşitli dönemlerde hâkimiyet mücadeleleri gerçekleşti. Bu mücadelelerden birisi de 1900'lü yıllarda yani yakın bir tarihte yaşandı. 1974 yılında ada üzerinde hak iddia eden Yunanistan Hükümeti ve EOKA adlı terör örgütü, "Megali İdea" yani Büyük Yunanistan'ın kurulması düşüncesi çerçevesinde adada yaşayan Rum halkı Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını sağlamak amacıyla kışkırttı. Silahlanan ve Türkleri yaşattıkları katliamlarla adadan göndermeye çalışan Rumlar karşısında ise Kıbrıs Türklerini korumak ve Zürih Antlaşması gereğince garantörlük görevini yerine getirmek amacıyla Türk ordusu tarafından adaya bir barış harekâtı düzenlendi.

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ismiyle dünya tarihine geçen gelişme, Türkiye Cumhuriyeti tarafından yakın dönemde gerçekleştirilen sonuçları en etkili savaştır. Ayrıca dünyada ve tüm yurttaki ilgi ile takip edilen önemli gelişmelerden birisidir. Gazeteler kamuoyunun yaşanan gelişmeler karşısındaki bakış açılarının okunabileceği ve yerel tarih çalışmalarında kullanılabilecek kaynaklardır. Gazetelerden derlenen haberler araştırma konusu kapsamında yaşanan gelişmelerin tarihsel süreçlerinin de incelenebileceği materyallerdir. Yerel kamuoyunun oluşmasında önemli bir işlevi olan yerel basın ise ulusal basın kadar önemli bir görev üstlenmekte ve de yayınlandığı şehrin yaşanan gelişmeler karşısındaki tutumunu ortaya koymaktadır. Bir yandan yayınlandığı şehir halkının yaşanan gelişmelerden haberdar olmasını sağlarken diğer yandan kamuoyu oluşmasında etkili de olmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye'de yerel basın tarihi için önemli gelişmelerden birisi olan ilk köy gazetesinin çıkarıldığı Ordu ilinde Kıbrıs Barış Harekâtı döneminde yayınlanan yüksek tiraja sahip iki gazete kaynak olarak kullanıldı. Böylece Ordu yerel basınının ve Ordu kamuoyunun Kıbrıs Barış Harekâtı'na yaklaşımı ortaya konmaya çalışıldı. Daha önce yapılmayan bir çalışma olması sebebiyle de yerel tarih çalışmalarına katkı sağlanması amaçlandı. Araştırmanın sonucunda ise Ordu yerel basınının Ordu ilinde oluşturduğu kamuoyu gözler önüne serilerek Kıbrıs Barış Harekâtı konusunda yerel düzeyde ilginin ve desteğin oldukça yüksek olduğu belirlendi.

Anahtar Sözcükler: Yerel Basın, Ordu Yerel Basını, Ordu Kamuoyu, Kıbrıs Barış Harekâtı

Abstract

Domination struggles took place in various periods between the peoples of Cyprus, whose history dates back to the first era. One of these struggles took place in the 1900's, that is recently. In 1974, the Greek Government and the terrorist organization EOKA, which claimed rights on the island, provoked the Greek people living on the island in order to ensure the annexation of Cyprus to Greece within the framework of the idea of "Megali Idea", that is, the establishment of Great Greece. A peace operation was organized by the Turkish army to protect the Turkish Cypriots against the Greeks who were armed and tried to send the Turks from the island with the massacres they caused to survive, and to fulfill the duty of guarantors in accordance with the Zurich Treaty.

The development named as 1974 Cyprus Peace Operation in world history; is the war that have most effective results which recently performed by Turkish Republic. It is also one of the most important developments which followed with interest in the world and all over the country. Newspapers are resources that can be used to read the public's viewpoints on developments and to be used in local history studies. News compiled from newspapers are materials that can be analyzed within the scope of the research subject, and the historical processes of developments. The local press, which has an important role in the formation of local public opinion, plays an important role as the national press and reveals the attitude of the city where it was published against the developments. On the one hand, it ensures that the people of the city where it was published are aware of the developments, on the other hand, it has been effective in forming public opinion.

In this study one of the important developments in the history of the local press of Turkey, the two newspapers which were published with high circulation during the Cyprus Peace Operation in Ordu where the first village newspaper was published, were used as sources. Thus the approach of Ordu local press and Ordu public opinion towards Cyprus Peace Operation was tried to be revealed. It was aimed to contribute to local history studies as it was a work that had not been done before. As a result of the research, it was determined that the public opinion formed by Ordu local press in Ordu province was revealed and it was determined that the interest and support at the local level was very high on the Cyprus Peace Operation.

Keywords: Local Press, Ordu Local Press, Ordu Public Opinion, Cyprus Peace Operation

Giriş

Kıbrıs Barış Harekâtı konusunda birçok alanda çalışmalar bulunmaktadır. Uluslararası İlişkiler bilim alanında konunun sadece tarihsel süreç içinde “gerçeklikten” uzak kalınarak mazide gömülme olarak algılandığı ve normatif tarihe bağlı kalınarak değerlendirildiği düşünülmektedir (Tamçelik, 2019:65-73). Tarih metodolojisi içinde ise kaynağa dayalı yorumların yapılması önemli bir yer teşkil etmektedir. Ayrıca tarihçinin çalıştığı alan kendi yaşadığı döneme yakın bir tarihe bu durumu göz önünde bulundurarak yorumlar yapılmalıdır. Yakın dönemde meydana gelen tarihi olaylar hakkında bir çalışma yapılırken gazetelerde yer alan veriler kullanılacak kaynaklar arasında yer almaktadır (Eraslan, 2018:130). Ancak geçmişin yansıtılmasında kullanılan kaynaklardaki söylemlerle ilgili çözümlerlerin ortaya konulması gerekliliği artmaktadır. Araştırmada yöntem açısından bakıldığında Uluslararası İlişkiler, İletişim ve Tarih bilim dalında yapılan çalışmaların bir arada kullanıldığı multidisipliner bir yaklaşım ortaya konulması gerekmektedir. Çünkü bahsedilen tüm bilim dalları için farklı metotlar kullanılmaktadır. Örneğin kaynak olarak kullanılan gazetelerdeki haber metinlerinin incelenmesinde İletişim bilimi açısından farklı metotlar uygulanabilmektedir (Çetin ve Şahin, 2017:377-385; Şimşek ve Hassan, 2018:89). Haber metninin yorumlanması sırasında haberin oluşturulmasındaki bazı özellikler de göz önünde tutulmalıdır. Bu bağlamda bahsedildiği gibi yaşanan gelişmelerin hangi yönlerden ele alındığı titizlikle incelenmeli ve de gelişmelerin yaşandığı sosyal ortam vb. durumlar göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmada bu durum dikkate alınarak tarih bilgileri dahilinde haberlerin yorum ve analizi yapıldı. Gazetelerin kaynak olarak kullanıldığı bir yakın dönem tarih araştırmasında kaynak metinlerinin söylem analizleri yapılırken ise eleştirel düşünce her zamankinden fazla kullanılmak zorunda kalınacaktır. Gazetelerde yer alan söylemler, başlıklar, irdelenmesi gerekenler bir bütün olarak analitik ve eleştirel düşüncenin birlikte kullanıldığı bir incelemeyle ele alınmalı, elde edilen tüm kaynaklar üzerinde bir analiz yapılmalıdır. Bu gerçekleştirilirken de kullanılan başlıktan çıkarımlar yapılması, iyi ya da kötü anlamlar içeren sözcüklerin tespit edilmesinin yanı sıra haber metinlerine çeşitli yapısal bakışlar gibi çözümlenme sağlayan metin analizi teknikleri bulunmaktadır (Yardım ve Doğruel, 2019:141-143).

Ulusal basın ülkelerin yaşanan gelişmeler karşısındaki tavrını ve kamuoyunun şekillenmesini sağlamak amacıyla kullanılan iletişim araçlarından birisidir. Gazetecilik araştırmalarında olsun iletişim fakültelerindeki derslerde olsun toplumların ilkel yaşantılarından itibaren haberlerin yani insanların bilgi ihtiyaçlarının var olduğu belirtilmektedir (Özçağlayan, 2008:132). Bu bağlamda yerel düzeyde yayın yapan yerel basın organı olan gazeteler de dünyada yaşanan gelişmeler hakkında yayınladıkları şehir halkını bilgilendirmekte ve kamuoyu oluşturmaktadır. Kısacası toplum için basın ulusal ya da yerel düzeyde olsun her şekilde bir haber kaynağı ve kamuoyu aracıdır (Denoyer, 1963:119). Bununla birlikte 20. yüzyıla gelindiğinde, televizyondan sonra ilk sıradaki iletişim araçlarından olan gazeteler, internetin bulunmasıyla birlikte internet gazeteciliğine dönüşerek tüm dünyayı da kapsayabilen iletişim araçları olmuşlardır (Aslan, 2015:32). Basın demokrasinin dördüncü kuvveti ve kitlelerin habere ulaşmasını sağlayan en etkili araçlardan birisidir. Yerel basın da işte bu işlevselliğe sahip iletişim araçlarından biridir. Sınırların dahi yok sayıldığı modern dünyada yerel basın da uluslararası bir boyut kazanabilmektedir (Girgin, 2009; Gezin, 2007). Ayrıca dünya üzerinde yaşanan gelişmeler sadece ulusal düzeyde değil yerel düzeyde de kitleler tarafından takip edilebilmektedir. Örneğin yakın dönem tarihimiz için önemli gelişmelerden birisi olan 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı hem uluslararası hem ulusal hem de yerel basının ilgisini çekti. Araştırmada incelenen gazeteler özelinde kullanılan kaynaklar Ordu ilinde yayın yapan ve etkin okuyucu kitlesine sahip gazetelerdir. Ordu ilinde, Bilal Köyden’in kendi ürettiği tahta makinesiyle ilk defa köyde yayınlanan bir gazete olarak 1927 yılında yayın hayatına başlayan “Güzelordu” gazetesi tarihe ilk köy gazetesi olarak geçti (Okumuş, 2017:14). Bu bağlamda Ordu yerel basını gelişimini erken dönemde tamamladı ve Bilal Köyden tarafından ilk köy gazetesinin bu ilde yayınlanması nedeniyle de Türkiye’de basın alanında sesini duyurdu. Gazetecilik için önemli bir gelişmenin yaşandığı şehirde basın hayatı renkli ve çeşitliliğe sahiptir. “Ordu Sesi” ve “Haber” gazeteleri de Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Ordu yerel basınının önde gelen kuruluşlarından ve tiraj olarak yüksek sayılara sahiptir (Baş, 2019). Ayrıca “Haber” gazetesi künyesini içeren başlığından da anlaşıldığı üzere ilk günlük gazete olarak yayın yapmaktadır.

Kıbrıs, coğrafi konumu Akdeniz'in ortasında yer alan bir ada olarak bu konumuyla jeopolitik öneme sahip olmakta ve tüm dünyanın özellikle de emperyalist devletlerin ilgisini çekmektedir. Bununla birlikte petrol kaynaklarına sahip olması da ekonomik bir anlam teşkil etmektedir. Osmanlı hâkimiyetinde bulunan ada 1878 yılında Osmanlı-Rus Savaşı sırasında İngiltere'nin desteğini sağlamak amacıyla İngiltere ile yapılan Kıbrıs Antlaşması çerçevesinde Rusların Kars, Ardahan ve Batum'dan çekilmesi durumunda Osmanlı Devleti'ne geri verilmesi şartıyla yıllık 92 bin altın karşılığı İngiltere'ye kiralandı. Bu şekilde İngiltere'nin hâkimiyetine giren ada, I. Dünya Savaşı ve ardından imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile İngiltere tarafından ilhak edildi (Eroğlu, 1975:74-75).

Adada yaşayan halkın siyasi anlamda baskı altına alınmak istenmesi amacıyla İngiliz vatandaşlığı ya da Türk vatandaşlığı arasında bir tercihe zorlanması sonucunda adadan Türkiye'ye göç hareketi başladı ve Rum nüfus artışa geçti. Bu nedenle Rumlar "ENOSİS" yani adanın "Megali İdea" çerçevesinde Rumların ilhakına geçmesi ve Yunan yönetimine devredilmesi için faaliyete giriştiler. II. Dünya Savaşı ardından artan Rum baskıları yönetiminde sadece Rumların yer alacağı plebisite² kadar vardı. Türkiye ile Yunanistan, Türk ve Rum halk arasında sürekli şekilde bir çekişme alanı haline gelen Kıbrıs adasında çözüme varmak amacıyla çeşitli zamanlarda konferanslar gerçekleştirilerek sorunla ilgili tarafların sürekli şekilde karşılıklı tepkilerine neden olan planlar da (Lord Winster, Radcliffe, Macmillan vb.) ortaya konuldu. Sonuçta 11 Şubat 1959'da Zürih Anlaşması ve 19 Şubat 1959'da da Londra Anlaşması imzalanmasıyla Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu (Uçarol, 2015:1053). Türkiye ise bu antlaşmalar sonucunda ada üzerinde garantör ülke hakkını kazandı. Bu sebeple Rum çevreler bu cumhuriyetin Türklere sağladığı imkânları öne sürerek uzun süre yaşamasını istemediler ve sürekli olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni sona erdirmeye çalıştılar. Bu nedenle 1960'dan itibaren 1974 yılında yaşanacak olan Barış Harekâtı'na kadar ada üzerinde silahlı çatışmaların da eklendiği politik buhranlar yaşandı (Armaoğlu, 2017:696-709). Kısacası ada üzerinde sürekli şekilde Türk ve Rum halk arasında, Türk varlığının kademeli olarak yok edilmesini sağlamak amaçlı bir çatışma ortamı yaşandı (Eroğlu, 2002:739-752). 1968'de karşılıklı toplumların yeni bir düzen içinde yaşamasını amaçlayan; Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denктаş ve Rum Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Klerides arasında ilki gerçekleştirilen Türkiye'nin ve Yunanistan'ın da destek verdiği görüşmeler başladı. Ancak Türklere 1960 Anayasası'nın tanıdığı hakları dahi vermeyen ve azınlık statüsüne geçmelerini amaçlayan "ENOSİS" sebebiyle bu görüşmeler de bir sonuca ulaşmadı (Armaoğlu, 711). Bu nedenle 1974 yılına gelindiğinde Türkiye Cumhuriyeti garantörlük görevini yerine getirerek yaşanan silahlı çatışmaları sonlandırmak amacıyla adaya bir barış harekâtı düzenledi.

1. Barış Harekâtı Öncesinde Adanın Durumuna Kısa Bir Bakış ve Harekâtın Nedenleri Hakkında Genel Bir Değerlendirme

Kıbrıs adası 1571 yılında Osmanlı Devleti hâkimiyetine geçtikten sonra adaya Anadolu'dan halk gönderilerek yerleştirildi. Böylece ada 1571-1878 yılları arasında yönetsel ve toplumsal olarak Osmanlı hâkimiyetinde yer aldı. Esasen ada üzerindeki toplumun birbirleriyle çatışmadıkları ve ada yönetiminde sorun yaşanmadığı dönem de bu tarihler arasındır (Şahin, 2012:3). Kıbrıs adası 1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Osmanlı'yı koruması güvencesi karşılığında İngiltere hâkimiyetine bırakıldı (Yılmaz, 2000:2-5). Gelişmeler göstermektedir ki adanın İngiltere'ye teslim edilmesinin ardından günümüze kadar devam eden sorunlar ortaya çıktı. İngiltere her durumda ada üzerindeki Türklerin varlığının kabul edilmemesi, görmezden gelinmesi veya yok sayılması gibi tutumlarını devam ettire geldi. Adada Osmanlı hâkimiyetinin ardından ortaya çıkan huzursuzluğun nedenlerinden birisi de Yunanistan'ın ideolojik olarak sürdürdüğü "Megali İdea" politikası oldu. Çünkü bu politikanın öngördüğü amaçlardan birisi Kıbrıs'ın Yunanistan toprağı olmasıdır. I. Dünya Savaşı yıllarında İngiltere'nin adayı tek taraflı ilhak etmesi sonucunda da Yunan ideolojileri etrafında şekillenen ada üzerindeki Rum faaliyetleri artış gösterdi. "ENOSİS" yani "Megali İdea" çerçevesinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını gerçekleştirme isteğini dile getiren adada yaşayan Rumlar 1943 yılına kadar sürekli şekilde her platformda adanın kendilerine ait olması talebinde bulundular (Karadal, 2001:8-17). Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanacak olan gelişmeler Türk dış politikasının 1950'lerden sonra ilgilendiği en önemli gelişmelerdir (Armaoğlu, 694). Adada yaşayan Rumların kurduğu EOKA adlı terör örgütü tarafından Kıbrıs'ın Yunanistan'a

2 Plebisit: Halkoyuna başvurma biçimlerinden birisi olarak literatürde iki anlamı bulunmaktadır: 1: Bir ülkede tek parti yönetiminin düzenlediği seçim. 2: Bir bölgede yaşanan uluslararası sorunun bölge halkı tarafından yapılacak seçimle çözümlenmesi (Sönmezöğlü, 2017:470).

ilhakını isteyen “ENOSİS” uygulanmaya konulmak istendi. Kıbrıs Türkleri ise EOKA karşısında; Rauf Denктаş, Burhan Nalbantoğlu ve Kemal Tanrısevdi’nin Palluryodissa bölgesinde bir araya gelerek kurdukları Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı çatısı altında örgütlendiler (Kusutoğlu, 2017:31). Ada üzerindeki Türk tarafının barışı sağlamak amacıyla sunduğu istekleri ve talepleri özellikle bu teşkilatlanmanın aracılığıyla dile getirildi. 1960 yılı başlarından sonlarına kadar ada üzerinde karşılıklı mücadeleler yaşandı. Adanın yönetimindeki Rum lider Makaryos aracılığıyla çeşitli planlar ortaya konuldu. Ancak Makaryos’un planları karşısında gerilimi artıracak olan Rumlar “Akritas Planı”nı devreye soktu (Uçarol, 1055).

“Akritas Planı” gereği Rumlar, self-determinasyon hakkını savunuyor ve Yunan hükümetine kesin şekilde kendilerine bağlanması hakkında karar alınması için başvurmayı düşünüyordu (Yücesoy, 2016:95). Bu gelişme sonrasında 1974 yılına kadar sürecek olan silahlı çatışmalar da yaşanmaya başladı. 23 Aralık 1963 tarihinde Rum-Yunan ortaklaşa yer aldığı EOKA örgütü tarafından gerçekleştirilen, Türklerin zalimce katledildiği “Kanlı Noel Olayları” yaşandı. Makaryos ise bu silahlı eyleme karşı Türk toplumunun yönetime karşı isyan içinde olduklarını belirtti. Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük’ün girişimleriyle Makaryos’un da kabul etmesi üzerine adaya Lefkoşa’da bulunan “Yeşil Hat” üzerinde İngiliz askerleri girdi. Bu gelişmeler üzerine TBMM adaya gerektiği takdirde müdahale etme kararı aldığını açıkladı (Alasya, 2001:794-795). İşte 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı’nın düzenlenme nedenleri de esasen bu dönemde ortaya çıktı.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri de Kıbrıs’ta yaşanan gelişmeler karşısındaki uluslararası düzeyde girişimlerde bulundu. Türkiye İngiltere’ye; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere’nin bulunduğu bir barış gücü kurulmasını teklif ederek adada çatışmaları durdurmak istedi ve İngiltere bu teklifi kabul etti. Dünya gündemine de gelen konu hakkında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Johnson 1964 yılında Başbakan İsmet İnönü’ye adaya askeri bir müdahalede bulunulmaması gerektiğini belirten bir mektup gönderdi (Uçarol, 1060-1062). İsmet İnönü tarafından garantörlük hakkının kullanılabilmesinin belirtildiği bir cevap mektubu yazıldı ve Amerika eski Dışişleri Bakanı D. Acheson’un davetiyle üç devlet (Türkiye, Yunanistan, İngiltere) temsilcileri Cenevre’de görüşmelere başladı. “Acheson Planı” olarak isimlendiren görüşmelerin sonucunda kararlaştırılan plana göre Türkiye’ye Karpas’ta bir bölge veriliyor, antlaşmaları gözetlemek için uluslararası bir komisyonun kurulması ve Türklerle iki veya üç bölgede daha özerk yönetim tanınması teklif ediliyordu. Rumların EOKA faaliyetleri ise devam ediyordu.

Bu gelişmelerin ardından çatışmaları sürdüren ve adada baskı oluşturan EOKA’cı Nikos Sampson liderliğinde Kıbrıs Elen Cumhuriyeti ilan edildi (Bodur, 2013:727). Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Makaryos’a karşı Yunan askeri ile EOKA ortaklaşa darbe yaptı ve Makaryos adadan kaçtı (Akşin, 2017:425). “ENOSİS” amaçlı EOKA eylemlerinin artması ve de o yıllarda dünya devletleri tarafından resmi olarak tanınmış bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti yönetimine yapılan darbe dolayısıyla adada barış ortamının tekrar tesis edilmesi gerekliliği meydana geldi (Yılmaz, 14-37). Türkiye garantör ülke olma görevinin verdiği sorumlulukla adada barışın sağlanması için İngiltere’ye teklifte bulunsada İngiltere kendi çıkarları doğrultusunda bu teklifi kabul etmedi. Bu sebeple de Türkiye Cumhuriyeti garantör ülke olması ve daha öncesinde imzalanan Garanti Antlaşması’nın 4. Maddesi gereğince adaya 20 Temmuz 1974’te bir çıkarma yaptı (Alasya, 800-801; Akşin, 332). Kıbrıs Barış Harekâtı Türk ordusu tarafından başarıyla tamamlanarak Kıbrıs Türklerinin güvenlikleri sağlandı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti garantör ülke olma görevini yerine getirerek ada üzerinde barışı tesis etmeyi başardı. Böylece Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kurulması yolunda da önemli bir adım atıldı. Kıbrıs Türkleri yıllardır özlenen bağımsızlıklarına 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin bağımsız bir devlet olarak ilan edilmesiyle ulaştılar (Gazioğlu, 2002:516).

2. Ordu Yerel Basınında Kıbrıs Barış Harekâtı

Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz-16 Ağustos 1974 arasında iki kez 20-22 Temmuz ve 14-16 Ağustos tarihlerinde gerçekleşti (Tarakçı, 2010:124).

Tüm yurttta etkileri olan böylesi bir gelişmenin elbette yerel düzeyde de bazı yansımaları ve yankıları oldu. Çalışmanın kaynağı olan Ordu Sesi ve Haber gazetelerinin yayınlandığı Ordu ili genelinde de gelişmeler yaşandı. Bahsedilen gazeteler de Ordu ilinde harekât sırasında kamuoyunda

gazeteler tarafından oluşturulmaya çalışılan algıların görülebileceği kaynaklardır. Bu bağlamda Ordu basınında Kıbrıs Türklerine ve barış harekâtı düzenleyen Türk ordusuna yardım konusunda bir birliktelik sağlanarak gelişmeler takip edildi. Ordu Sesi gazetesi sahibinin emekli bir ordu mensubu olmasının da Kıbrıs Barış Harekâtı'nın bu gazetede takip edilmesinde önemli bir etken olduğu düşünülebilir. Çünkü gazetenin isminin dahi Ordu Sesi olarak seçilmesi, gazete sahibinin emekli bir ordu mensubu olmasından dolayı Türk Silahlı Kuvvetleri ile bir yakınlık, Ordu ili ile Türk ordusu arasında "ordu" kelimesi üzerinden bir ilişki kurmaya çalıştığını düşündürmektedir. Zaten gazetenin çalışmada kullanılan bir nüshasında yer alan "Ordulu 7'den 70'e Ordulaşıyor" şeklindeki başlıktan da bu durumun "ordu" kelimesi üzerinden yapıldığı görülebilmektedir (Ordu Sesi, 1974a). Kıbrıs Barış Harekâtı'na Ordu ilinde kayıtsız kalınmadığını ve de Ordu basınında Ordu kamuoyunda harekât sırasında oluşturulmaya çalıştığı algıyı ortaya koymak amacıyla gazetelerin Kıbrıs Barış Harekâtı günlerinde var olan nüshalarına ulaşıldı. Gazetelerin 1974 yılına ait tüm nüshaları Ordu İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Ordu yerel basın çevrelerinin incelenen süreçteki önde gelen isimlerinden birisi Rıza Şimşek'tir. Bin-başı rütbesinden emekli olmuş asker kökenli bir gazeteci olarak 1966 yılında Ordu basınına yakın tarihteki önemli temsilcilerinden olan Ordu Sesi gazetesini çıkarmaya başladı (Acar, 2018). Haber gazetesi ise künyesinde Ordu'nun ilk günlük gazetesi olduğunu yazmakta ve incelenen nüshalarında çoğunlukla TÜBA ajansı tarafından aldığı haberleri yayınlamaktadır. Bu gazete ise Tarık Özsoy tarafından kuruldu (Öztürk, 2019). Gazete köklü bir geçmişe sahip olmakla birlikte dünya basınına takip etmesi de ilgi çekicidir. Ayrıca Haber gazetesinin 1950'li yıllarda dahi 1000 adet sattığı, okuyucu kitlesine yönelik okunma sayısını artırmak konusunda sahibi tarafından ilginç tekniklere başvurulduğu da yine günümüz Ordu basını tarafından yayınlanan haberlerde nükteli şekilde belirtilmektedir (Öztürk, 2017; Baş, 2019).

Yaşanan gelişmelerin tüm boyutlarıyla ilgilenen gazeteler Kıbrıs Barış Harekâtı konusunda dikkati çeken bir yayın politikası izlediler. Halkın birlikte hareket etmesi ve harekât konusunda orduya destek verilmesi gerektiği fikrinin kamuoyunda yer edinmesini amaçladılar. Kıbrıs'ta gelişmelere baktığımızda ise olayların ilk olarak başladığı 1974 Temmuz'da yaşanan darbenin ardından yaşanan silahlı çatışmalar devam ederken Makaryos Malta'ya gitti. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde ise Başbakan Bülent Ecevit tarafından Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar'ın katılımıyla acil şekilde bir toplantı düzenlendi. Yaşanan bu gelişmelerle ilgili Ordu kamuoyu gazeteler tarafından sürekli olarak bilgilendirildi. Aynı dönemde Amerika ile yaşanan Haşhaş Meselesi de Rıza Şimşek tarafından yazılan "Zayıf Anlarımız" başlıklı köşe yazısında ele alınarak Kıbrıs konusunda da tüm toplumun birlik halinde olması gerektiği ve zayıf bir halde bulunmamamız gerektiği söylenmektedir (Ordu Sesi, 1974b). Kıbrıs konusunda yaşanan gelişmeler sırasında konunun hükümetler düzeyinde İngiltere ile görüşülmesi de sağlandı. Bu nedenle Makaryos Malta'da bulunduğu bir sırada İngiltere'ye de geçmeyi planlarken Türkiye Cumhuriyeti adına görüşmeler yapacak olan Başbakan Bülent Ecevit ise 19 Temmuz'da İngiltere'ye giderek İngiliz yetkililer ile görüşmelerde bulundu. Ecevit'in ve Makaryos'un İngiliz yetkililerle çeşitli görüşmeler gerçekleştirmesinin ardından Ordu Sesi gazetesinde Makaryos'un Amerika'ya gideceği de söylenmektedir (Ordu Sesi, 1974c). Aynı günlerde Haber gazetesinde ise Denктаş tarafından Kıbrıs Türklerine yönelik güvenlikleri için evlerinden çıkmamalarının istendiği bir çağrıda bulunduğu söylenerek Türklerin adada barışı ortadan kaldıracak tutum içinde olmadıkları da özellikle belirtilmektedir (Haber, 1974a).

Ordu Sesi gazetesinde köşe yazıları bulunan Kazım Vardal tarafından kaleme alınan bir yazıda Ecevit hakkındaki söylemler dikkat çekicidir. Vardal, Ecevit'in akıl ve mantık çizgisinden ayrıldığını ancak Rum yetkililerin bu tutumu sergilemediğini belirttiği yazısında yaşanan silahlı çatışmaların sebebinin de bu tutum olduğunu düşünmektedir. Ayrıca Yunanistan ile Türkiye arasında yaşanan gelişmelerin, Kıbrıs'ta gerçekleşen darbenin ve barış harekâtının aslında havanın kapalı olduğunda insanın yağmur yağacak öngörüsünde bulunduğu gibi daha önceden öngörülebilir gelişmeler olduğunu şu sözlerle söylemektedir:

"Fırtına geleceği zaman, güneş kaybolur, gökyüzünde siyah bulutlar dolaşır, rüzgâr daha sert esmeğe başlar, deniz çalkantılanır bilgiçliğinde bulunuruz. Savaşta başlayacağı zaman

bazı belirtiler görülür. Nitekim son 3 aydan beri Türkiye ile Yunanistan arasında geçen hadiseleri düşünürsek, acaba bunlarda savaş işaretidir? diyeceğiz.” (Vardal, 1974a).

Harekât başladığında Türkiye, yönetim düzeyinde olsun toplum düzeyinde olsun tam bir teyakkuz halindeydi. Kamu kurumları tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'ne harekât sırasında ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için yardım kampanyaları da başlatıldı. Ordu Sesi gazetesi de bir yardım kampanyası düzenlediğini bildirmekte ve herkesin destek olmasını istemektedir:

“Yardım Kampanyası Açıyoruz: Ordumuzun zafere ulaşabilmesi için, bütün gücümüzle ona yardımcı olmamız gerekir. Bu konuda da Ordular ordulaşmasını en iyi şekilde bilecek ve yapacaktır. Hava ve Deniz Kuvvetleri'ni Güçlendirme Vakfı'na yardım amacıyla gazetemiz Ordu Sesi bir kampanya açmıştır. Tüm Orduların bu kampanyaya para bağışında yarışacaklarını umuyor ve silahlı kuvvetlerimize başarılar diliyoruz.” (Ordu Sesi, 1974d).

Kampanyanın başlamasıyla birlikte Ordu Sesi gazetesi harekât boyunca yardım kampanyasına yapılan bağışları kişilerin isimleri ve miktarlarıyla birlikte şeffaf bir şekilde sayfalarında yayınladı. Bu durum da esasen gazete tarafından kamuoyunda harekâta yönelik olarak kişiler üzerinden bağış konusunun bir yarışa dönüştürülmesi ve böylece desteğin artırılmaya çalışılması olarak görülebilir. Diğer taraftan Haber gazetesi de Türk ordusunun başarılı bir çıkarma gerçekleştirdiği bilgisini kamuoyu ile paylaşmaktadır. Gazetede yer alan bir haberde ordumuzun başarılı bir şekilde ilk çıkarmayı gerçekleştirdiği söylenmekte ve “Türk kardeşlerimiz için yiyecek maddeleri gönderiyoruz” denilmektedir (Haber, 1974b). Ayrıca Kıbrıs Barış Harekâtı'na Kore Savaşı gazilerinin de katılmak istedikleri söylenmektedir (Haber, 1974c). Bu bağlamda özellikle Haber gazetesinde gazilerin dahi savaşa katılmak istedikleri vurgusu yapılmakta; sadece Kore değil tüm muharip gazilerin de harekâta destekleri oldukları söylenmektedir (Haber, 1974d). Burada da görüldüğü üzere kamuoyunda harekâta yönelik destek artırılmaya çalışılmaktadır.

Görsel 1: “Yaşlı Muharip Gaziler Biz de Kıbrıs’a Gitmek İstiyoruz Diyor”, Haber, (26 Ağustos 1974).

Haber gazetesinde yer alan bir başka haberde kadınların da ordumuz için yardım kampanyasına katılmaya çağrıldıkları belirtilmektedir. Türk Kadınlar Birliği Ordu Şubesi başkanı Emel Gürel tarafından kadınlara bir çağrıda bulunduğu söylenmektedir: “Sayın Ordulu hanımlar olayları hep beraber izliyoruz. Türk Silahlı Kuvvetleri bugünlerde büyük bir davayı çözümlenmektedir. Bankada açılan hava ve kara kuvvetlerine yardım hesaplarına miktarı ne olursa olsun birikimlerinizi yatırınız.” (Haber, 1974e). Gazetede yayınlanan haberlerle kamuoyu sürekli şekilde Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili gelişmelerden haberdar edilmekte ve toplanan yardım paraları hakkında banka hesaplarındaki bilgiler de verilmektedir (Haber, 1974f). Yine Haber gazetesinde Ordu Lisesi 29 No’lu Modern Matematik Kursu kursiyer öğretmenlerinin de Kıbrıs Barış Harekâtı için yardım topladıkları söylenmektedir (Haber, 1974g). Gazetede yardımlar konusunda harekâtın sonlanmasına kadar sürekli şekilde haberler yapılmaktadır (Haber, 1974h). Ordu Sesi gazetesi tarafından yapılan yardım kampanyası ile ilgili gazetede kullanılan bir başlık ise dikkat çekicidir. Gazete, “Ordulu 7’den 70’e Ordulaşıyor” başlıklı haberinde il genelinde yardım kampanyası için vatandaşların bir yarış içine girdiğini, küçük çocukların dahi kendi aralarında mahallelerde örgütlenerek harçlıklarından paralar biriktirerek yardımda bulduklarını söylemektedir. Ordu’nun ve Orduların ordulaşması

olarak görülen bu durumun bahsedildiği haberde, her gün olduğu gibi yardım kampanyasına katılan kişilerin isimleri ve yardım miktarları da verilmektedir (Ordu Sesi, 1974a).

Ordu Sesi gazetesinin sahibi olan Rıza Şimşek tarafından harekât boyunca yazılan “Bizim Görüşümüz” adlı bir köşe bulunmaktadır. Şimşek bu köşeden özellikle Türk ordusu için moral destek sağlayacak yazılar kaleme aldı. Türk’ün mutlaka muzaffer ve muvaffak olacağını belirttiği Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili yazılarında Atatürk’ten, Kurtuluş Savaşı’ndan ve tarihimizin başarılı savaşlarından bahsetmektedir:

“Tarih Tekerrür Ediyor. Ordular ilk hedefiniz Akdeniz’dir, İleri! Başkomutan Gazi Mustafa Kemal bundan tam 52 yıl önce tarihi emrini vermişti. Emri alan Türk orduları dokuz gün içinde Akdeniz’e inmiş ve düşmanı denize dökmüştü. Bugün 52 yıl geçti aradan. Mehmetçik aynı Mehmetçik. Karşısındaki düşman da aynı düşman. Tarih tekerrür ediyor! Öyleyse? Ordular ilk hedefiniz...Okurlarımız müsaade etsinler de bu hedefi Türk Silahlı Kuvvetleri’nin başı, başkomutanı Orgeneral Semih Sancar’a bırakalım.” (Şimşek, 1974a).

Rıza Şimşek ve Kazım Vardal Ordu ilinin önde gelen gazetecilerindendir. Barış harekâtı boyunca Ordu Sesi gazetesinde sürekli olarak yazı dizileri bulunmaktadır. Bu yazı dizileri toplumda Türk ordusuna yönelik maddi ve manevi desteği artırmayı sağlaması açısından dikkat çekicidir. Özellikle Atatürk’ün komuta ettiği savaşlara benzetilen Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili gazetede “Kutsal Savaş” başlıklı bir haberin bulunması da bunun bir göstergesidir (Şimşek, 1974b). Birinci harekâtın tamamlanmasından sonra Ordu Sesi gazetesinde de konuyla ilgili haberler azalmaya başlamaktadır. Gazete harekâtın sonlanmasını “Savaşın-Konferansa: Silahlı Kuvvetlerimiz Vazifesini Yaptı Sıra Siyaset Adamlarımızda” başlıklı haberiyle kamuoyuna bildirmektedir (Ordu Sesi, 1974e). Haber gazetesinde de kursiyer öğretmenlerin yardımlarıyla ilgili yukarıda daha önce bahsedilen yazıda Kıbrıs Barış Harekâtı tarihteki başarılı savaşlara benzetilmektedir:

“Dün 19 Mayıs 1919’da başlayıp bütün dünyaya Bağımsızlık Savaşı önderliği yapan bugün ise 20 Temmuz 1974’te Orta Çağ kalıntısı emperyalizmin uşağı köle olmaktan başka hiçbir fonksiyonu olmayan Yunan zorbasına ve destekçi emperyalizme karşı gün ışığı ile beraber Barış ve Zafer ateşi yağdıran Kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri her dönemde olduğu gibi gene tarihi görevini yapmış bulunmaktadır.” (Haber, 1974g).

Ordu Sesi gazetesinde yazılar yazan Kazım Vardal ise “Şundan Bundan” adlı bir köşe yazmaktadır. Kazım Vardal 24 Temmuz tarihli yukarıdaki haberin yayınlandığı aynı gün Kıbrıs konusunda 1953 yılından beri süregelen mücadeleleri aktardığı köşe yazısında “senaryo” sözünü kullanmaktadır: “Tezgâhlanan bu senaryonun neticesine acaba Türkiye rıza gösterecek mi? İşte film burada duruyor. Şimdi senaryoya Ecevit devam edecek.” (Vardal, 1974b). Bununla birlikte Rıza Şimşek’in ertesi gün yazdığı köşe yazısında savaşın bitmesini “Necat Şafağı” olarak tanımlaması ilgi çekicidir. Yazısında harekât sırasında şehit düşen tüm askerlerimizle ilgili düşüncelerini söylemektedir: “Kıbrıs’ta canlarını veren 57 şehidimizin mübarek alınlarından öpüyor, dökülen kanlarının Türk’e yaşam verdiğini, Türk Yurdu’nda sönmeyecek, kaybolmayacak bir necat şafağı olduklarına inanıyoruz.” (Şimşek, 1974c). Haber gazetesinde de Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında askerde bulunan iki çalışanın birisinin şehit birisinin de gazi olduğu söylenmektedir: “Yetiştirme yurdunda bulunduğu süre içerisinde gazetemizde çalışarak gazetemizin şehir içi dağıtıcılığını yapan Ahmet Öztürk şehit olmuş, yine gazetemizde müretteplik mesleğine başlayan Hasan Cinek’te el bombası ile kalçasından ve muhtelif yerlerinden yaralanmıştır.” (Haber, 1974ı). Görüldüğü gibi her iki gazetenin haberlerinde Türk ordusuna karşı olumlu bir algı bulunmakta ve Kıbrıs Barış Harekâtı boyunca askerlerle ilgili bir yakınlık kurulmaya da çalışılmaktadır. Milli ve manevi duyguların desteklenmesi amacıyla da kamuoyunda şehitlik, gazilik gibi kavramların kutsallığından bahsedilmektedir. Birinci barış harekâtının sonlanmasının ardından Cenevre’de Kıbrıs, Yunanistan ve İngiltere dış işleri bakanlarının katıldığı barış görüşmelerinin yapılması kararlaştırıldı. Görüşmeler öncesinde Ordu Sesi gazetesi askeri olarak elde edilen başarının konferans ve görüşmelerde kaybedilmemesi konusunda uyarılarda bulunmaktadır (Ordu Sesi, 1974f). İkinci harekâtın başlamasına kadar gazetede Kıbrıs konusunda Ordu’dan harekâta katılan askerlerin memleketlerine gönderdikleri mektuplarına yer verilmektedir (Ordu Sesi, 1974g). Bununla birlikte aynı gün tarihli nüshada Kıbrıs konusunda yapılan görüşmeler

sonucunda Cenevre’de barışın sağlandığı haberi de verilmektedir (Ordu Sesi, 1974h). Haber gazetesinde de Kıbrıs gazilerinin durumları ile ilgili haberler verilmektedir. Gazilerin Ankara Gülhane Askeri Hastanesi’nde tedavi görürken harekât hakkındaki düşünceleri anlatılmakta ve kamuoyunda Kıbrıs Barış Harekâtı’nda görev yapan askerler için olumlu bir algı oluşturulmaktadır. K. Özen imzalı gazilerle yapılan röportaj haberinde başlıkta “savaşa değil düğüne gidip dönmüş gibi rahat ve sakindi hepsi de” şeklinde bir cümlenin bulunması bu durumu göstermesi bakımından dikkat çekicidir (Haber, 1974i).

Haber gazetesinde Kıbrıs üzerinde barışın sağlanması olumlu karşılanmakta ve de Kıbrıs konusunda Türklerin haklı olduğu savunulmaya çalışılmaktadır. Gazetede konuyla ilgili Birleşmiş Milletler Türk Derneği başkanı Prof. Dr. Cahit Talas’ın yaptığı açıklamaların yayınlandığı haber dikkati çekmektedir. Talas’ın Birleşmiş Milletler’e gönderdiği mektupta Türklerin haklı olduğu konusunda şunları yazdığı söylenmektedir: “Birleşmiş Milletler ideallerine bağlı yarım yüzyılı aşkın bir süreden beri barış içinde yaşayan Türkiye’nin Kıbrıs’a cuntacı Rumların cinayetlerini önlemek için çıktığını bildirmiş, Türkiye’nin hiçbir ülkenin topraklarında gözü yoktur demiştir” (Haber, 1974j).

Kıbrıs’ta Cenevre görüşmeleri sonucunda barış sağlanarak ateşkes ilan edilmesine rağmen bazı Rum gruplar tarafından Türklere yönelik saldırılar devam etti. Ordu Sesi gazetesinde bu durumla ilgili de haberler verilmektedir (Ordu Sesi, 1974i). Türk hükümeti de Kıbrıs’ta yaşanan silahlı çatışmaların barışa uymadığını düşünmekteydi ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nin bu durumlara müdahale edeceğini söyledi. Hükümet Amerika’yı da gelişmelere dâhil etmek istedi ve Ecevit ile ABD Dış İşleri Bakanı Kissinger arasında, Türk heyetinde Dış İşleri Bakanı Turan Güneş, Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık ve İç İşleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk’ün de bulunduğu bir görüşme gerçekleştirildi (Ordu Sesi, 1974i). Yaşanan tüm bu gelişmelerin ardından da Cenevre görüşmelerinin ikinci turu başladı. Ordu Sesi gazetesinde ikinci tur görüşmelerde Başbakan Ecevit’in şunları belirttiği söylenmektedir: “Zamanın bizim için büyük önemi vardır. Coğrafi temele dayalı bir federasyon göz önünde tutularak otonom bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurulması çıkar yoldur. Kıbrıs Cumhuriyeti’nin, Türkiye ve Yunanistan tarafından garanti altına alınması gerekir.” (Ordu Sesi, 1974j).

İngiltere’nin adaya asker çıkarmaya devam etmesi; Rumların silahlarını bırakmayıp çatışmalara girmesi gibi sebeplerle Kıbrıs üzerinde birinci barış harekâtı başarıya ulaşmadı. Gazete İngiltere’nin Kıbrıs üzerinde gerçekleştirdiği hareketlerine tepki göstermekte ve “Cenevre’den Ne Haber?” başlıklı bir haberde de şunları söylemektedir: “Öte yandan İngiltere adaya asker çıkarmaya devam etmektedir. Bununla eğer bir gözdağı verilmek isteniyorsa bunda aldanacak yine İngiltere olacaktır. Zira Çanakkale’yi unutmış gibi gözüküyor İngilizlerdir.” (Ordu Sesi, 1974k).

Kıbrıs Barış Harekâtı’nın yaşandığı dönemde aynı zamanda Türkiye’den hac vazifesini yerine getirmeyi bekleyen hacı adayları da bulunmaktaydı. Ordu Sesi gazetesi hacca gidecek olan Ordululara ise şu başlıkla seslenmektedir: “Bu yıl Hicaz’a Gitmeyiniz Göklerimizde Hacılar Filosu Dolaşsın.” (Ordu Sesi, 1974l).

Görsel 2: “Vatan ve Din Böyle Korunur”, Ordu Sesi, (14 Ağustos 1974).

“Vatan ve Din Böyle Korunur” başlığıyla verilen bu haberde gazete hacı adaylarına hac vazifesi için toplanacak olan paranın Türk Silahlı Kuvvetleri’nin alması gereken savaş uçağı filosuna verilmesi çağrısında bulunmaktadır. Böylece gökyüzünde hacılar filusunun dolaşacağını düşündükleri söylenmektedir (Ordu Sesi, 1974l). Ordu Sesi gazetesinin harekât boyunca ve harekât başarıyla tamamlandıktan sonra yayınlanan nüshalarında da Hacılar Filosu söylemini özellikle kaleme aldığı görülmektedir. Konya Pınarbaşı köyünden Mehmet Kumbaşı isimli bir hacının 40 bin lira gibi bir yardımda bulunduğu belirtilen bir haberde Hacılar Filosu hakkında şu sözler söylenmektedir:

“Bu yıl hacca gitmek için hazırlanan bütün hacı adaylarımız işte böyle Konyalı Mehmet Kumbaşı gibi düşünmeli ve hareket etmelidir. Toplanacak iki milyar para ile bir Hacılar Filosu kurulmalı ve bu Filo Cumhurbaşkanı ya da Genel Kurmay Başkanı üzerinde olmalıdır. Bilindiği gibi 2 milyar lira ile 25 adet Fantom uçağı alır ve bir Hacılar Filosu kurabiliriz.” (Ordu Sesi, 1974m).

Ordu Sesi gazetesinde Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili yer alan bu dini söylemler gibi Haber gazetesinde de Kıbrıs konusunda dini boyutta bazı haberler sunulmaktadır. Gazetede Ordu il müftüsünün konu ile ilgili konuşma yapacağı söylenmektedir. İl müftüsü Türk Silahlı kuvvetlerinin başarılı olacağına inandığını belirtmektedir: “Bu itibarla önümüzdeki Cuma günü Müslüman kardeşlerimin erkenden camilerde yerlerini almalarını istiyorum. İçten gelen bu samimi sesimizi bütün dindaşlarımın duyacağına yürekten inanıyor, Kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerimizin zafere ulaşması için Allah’a dua ediyorum.” (Haber, 1974k).

Haber gazetesinde Kıbrıs Barış Harekâtı boyunca İl Müftüsü İsmet Selim’in Müslümanlara yardım ve destek çağrılarında bulunduğu yazı köşesi bulunmaktadır (Haber, 1974l). (Haber, 1974m). (Haber1974n). Bu bağlamda Kıbrıs Barış Harekâtı boyunca her iki gazete de gelişmelerin kamuoyunda algılanması sırasında dini boyutta çeşitli söylemler kullanıldı. Bu açıdan da gazetelerde görülen dini söylemler üzerinden yapılan bir değerlendirmeye özellikle Müslüman halkın gelişmelerle ilgili algısal olarak Kıbrıs Barış Harekâtı’na destek vermesi amaçlandı denilebilir.

Ordu Sesi gazetesinde yer alan bir haberde Atatürk’ün meşhur Kocatepe portresine yer verilmekte ve altına yazılan cümle dikkat çekmektedir: “Yunan, Yukarıdaki Resmi Çok İyi Tanıman Gerekir. Dikkat Et, Geliyor!” (Ordu Sesi, 1974l). Haber gazetesinde de Yunanlılar karşısında sert söylemler yer almaktadır. Gazetede yayınlanan Mahmut Dinç imzalı bir dördlükte yer alan bu tarzdaki söylemler dikkat çekicidir. Yunanlıların ihtirashlı bir millet oldukları ve de Kıbrıs Türklerine zulüm yaptıkları belirtilmektedir (Haber, 1974o). Ayrıca gazetede bir başka haberde Yunanlıların Türklerin ada üzerinde çok fazla şey iddia ettiğini söylemeleri konusunda palavra attıkları gibi bir söylem kullanılması dikkat çekicidir (Haber, 1974ö). Görüldüğü üzere her iki gazetede de kamuoyunda Yunanlılara karşı haklı olduğumuz, Kıbrıs konusunda Yunan isteklerinin gerçek dışı olduğu, yaşanan gelişmeler konusunda Yunanlıların haksız olduğu ve adada Kıbrıs Türklerine zalimce davranıldığı söylenmektedir. Yunanlılara ve ada üzerindeki Yunan girişimlerine karşı Türk milleti olarak birlikte olmamız gerektiği Atatürk’ün Kocatepe sırtlarında Büyük Taarruz öncesini temsil eden meşhur portresi ve sert söylemler üzerinden algısal olarak belirtilmeye çalışılmaktadır. Böylece tarihi bir gelişme olan Kıbrıs Barış Harekâtı konusunda Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk etrafında birleşerek milli duygularla beraber hareket etmemiz gerekliliği de vurgulanmaktadır.

Daha önce bahsedildiği gibi harekât iki ayrı dönemde meydana geldi. Ordu Sesi gazetesi tarafından ikinci kez gerçekleşen harekât bilgisi de kamuoyuna verilmektedir (Ordu Sesi, 1974n). Yine gazetede Kıbrıs’tan gönderilen asker mektuplarına yer verilmektedir ve de haber görseli olarak Mehmetçik portresinin kullanılması dikkat çekicidir. Buradan da gazete tarafından yerel düzeyde harekâta olan ilginin artırılmak istendiği ve Türk Silahlı Kuvvetleri için desteğin sağlanmaya çalışıldığı gazetede yer alan bu haberlerden anlaşılmaktadır. Harekâtın sonlandığı bilgisi verilirken Rıza Şimşek’in “Bizim Görüşümüz” köşesinde; “İngiliz Siyaseti İflas Edecektir” başlığıyla; İngilizlerin siyaseten iflas edeceğini söylediği, İnönü’nün bir anısının da anlatıldığı yazısı ise ilgi çekicidir:

“Rivayet ederler: Yıl 1936. Atatürk Türkiye Cumhuriyeti’nin Başkanı, İnönü Başbakanı’dır. İngiltere Kralı 8. Edward tahtından feragat etmiş yerine kardeşi 6. George geçecektir. Taç giyme törenine ise Türkiye Başbakanı İsmet İnönü katılacaktır. İnönü önce Paris’e

uğruyor, orada bulunan Türklerle görüşüyor. Hatta Rabia Tevfik Başokçu adında bir Türk kadını onu meşhur Şanzelize caddesinde görüyor ve gururlanıyor. İnönü Londra'ya varmış Büyükelçilikte Türk öğrencilerini ve orada bulunan Türkleri kabul edip onlarla görüşüyor. Bu arada İngiltere Sarayını iyi bilenlerden biri İnönü'ye: "Paşam, diğer devlet adamlarına olduğu gibi Size de Bakingham Sarayı'nı gezdirip göstereceklerdir. İngilizler sarayın her yerini gezdirdikleri halde, tek bir salon var burayı kimseye göstermezler. Ne olur şu salonu bir kez açtırınız da şu meraktan biz de kurtulalım" der. İnönü bunun zorluğunu anlatırsa da meraklı Türk ısrar eder. Gün gelir, sarayı gezmeye başlarlar. Kapısı kapalı salonun önüne gelince İnönü durur. Etrafına bakınır; geriye döner ve konuşur. Tekrar adımını atar ve o kitli olan kapıya yönelir. Bu bir İnönü taktiğidir! Saray nazırı mihmandara işaret eder ve kapı açılır. Boş bir salon. Salonun ortasında bir kral masası ve koltuğu, önünde uzun dörtgen bir masa ve etrafından Dominyon Başbakanlarının ve Bakanlar Kurulu'nun oturacağı koltuklar dizilmiş. Kral koltuğuna oturduğu zaman sağma düşen duvarda: "İngiltere'nin dostu yoktur" yazılı; Soluna düşen duvarda: "İngiltere'nin düşmanı yoktur" ibaresi yer almış; Kralın tam karşısına isabet eden duvarda ise: "İngiltere'nin menfaati vardır" yazısı bulunmaktadır. İşte İngiliz siyasetinin çıktığı ana merkez burasıdır. Şimdi önümüzde bir Kıbrıs sorunu bulunmaktadır. İngiliz siyaseti burada da karşımıza dikilmiş bulunuyor. Zira garantör devlet olmasına rağmen bizimle ya da Yunanistan'la iş birliği yapmamaktadır. Ama Fantomlar, birlikler, takviyeler göndermektedir. Neden? Çünkü Türkiye ve Yunanistan İngiltere'nin dostu değildir. Çünkü Türkiye ve Yunanistan İngiltere'nin düşmanı değildir. Çünkü Kıbrıs'ta İngiltere'nin menfaati vardır. Ama biliyor ve güveniyoruz ki, İngiltere'nin bu politikası er ya da geç iflas etmeye mahkûmdur. İngilizler bu siyasetini Çanakkale'de de Millî Mücadelede de denemişlerdir. Türk ordusunun başında madde olarak Atatürk yoktur ama Türk ordusunun başında her zaman ve her yerde Mustafa Kemaller vardır. Türklük durdukça da var olacaktır." (Şimşek, 1974d).

Ordu Sesi gazetesi özellikle sahibi Rıza Şimşek tarafından yazılan köşe yazıları ile kamuoyunda Kıbrıs konusunda milli bir bilinç oluşturmaya çalışmakta ve de harekât ile ilgili birlikteliği artırmaya çalışan heyecan verici söylemlerde bulunmaktadır. İngiltere'nin bölge üzerindeki hedefleri doğrultusunda gelişmelerin yaşandığı ve Türkiye'nin garantör ülke olarak diğer tüm ülkelerle aynı haklara sahip olduğunu söylemesi de Ordu Sesi gazetesi tarafından Kıbrıs üzerindeki haklarımızın korunması gerektiği düşüncesinin kamuoyunda oluşması amacıyla yayınlar yapıldığını göstermektedir. Bununla birlikte harekâtın başarıya ulaşmasından sonra da Kıbrıs konusunda taviz verilmemesi gerektiği belirtilmekte ve de kamuoyunda özellikle Türk ordusu ile başarılı harekât konusunda coşku ve desteğin oluşmasını amaçlayan söylemler yer almaktadır: "Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan çocuklarımız 20 21 yaşlarında filiz gibi delikanlılarımızdır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin safları arasına girince ve ellerine silah alınca, onları tahrik eden yüce ruh da Türk ruhu olunca işte böylesine her biri zafer kartalı olabiliyor ve olabilmıştır." (Şimşek, 1974e). Yine gazetede "Ödenen Borç" başlığıyla yer alan bir haberde Türk ordusuna moral vermek ve milli bilincin arttırılması amaçlanırken, Amerikan büyükelçisinin öldürülmesi sonucunda Türklerin Kıbrıs konusunda Yunanlılar karşısında haklı olduğunun kabul ediliyor olduğu söylenmektedir (Memecan, 1974a). (Vardal, 1974c). Kıbrıs Barış Harekâtı konusunda tüm dünyanın bizi haklı gördüğü fikri Haber gazetesinde yer alan haberlerde de söylenmektedir (Haber, 1974p). Gazetede. Girit'teki Gurnon Amerikan üssüne karşı yapılan Rum saldırıları karşısında Amerikalıların Türk bayrakları çizdikleri ve Türklere karşı sempati duydukları belirtilmektedir (Haber, 1974r). Bu bağlamda yerel düzeyde olan gazeteler dahi Kıbrıs konusunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin halklı olduğunu savunduklarını belirten yayınlar yapmaktadırlar. Kamuoyunda Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm dünya tarafından da desteklendiği ve haklı olduğunun kabul edildiği algısı oluşturulmaktadır. Bununla birlikte Haber gazetesinde sadece Amerikalılar ile ilgili olumlu bakışın olduğu değil İngilizlerin de Türklere karşı olumlu tavırda oldukları söylenmektedir (Haber, 1974s). Kısacası Kamuoyunda Kıbrıs konusunda böylece tüm dünya devletlerinin Türkiye'yi haklı görmeye başladıkları algısı oluşturulmaktadır.

Ordu Sesi gazetesi tarafından barış harekâtının sonlarında Türk ordusunun Magosa kapılarına dayanmasıyla harekâtın başarıya ulaştığı ve İngilizlerin Kıbrıs'tan ayrıldıkları söylenmektedir:

“Kıbrıs adasının çeşitli şehirlerinde bulunan İngiliz aileleri adayı terk etmeye başlamışlardır. Bir hafta içinde adada tek bir İngiliz ailesinin kalmayacağı bildirilmektedir.” (Ordu Sesi, 1974o). Gazetenin aynı gün nüshasında Amerika’nın Kıbrıs konusundaki Türk tezlerini desteklediği de söylenmektedir. Amerikan büyükelçisi ile Bülent Ecevit’in bir görüşme gerçekleştirdiği bildirilmektedir.(Ordu Sesi, 1974o). Amerika’nın Kıbrıs konusunda müdahil olmasıyla birlikte Kıbrıs’ta Amerika’ya yönelik yaşanan gelişmeler de gazete sayfalarında yerini aldı. Örneğin Amerika büyükelçisinin öldürüldüğü söylenmektedir (Ordu Sesi, 1974ö). Amerika harekât boyunca Türkiye Cumhuriyeti’ne destek vererek silah yardımında bulundu. Amerika’da bazı senatörlerin hükümet karşıtı ve Türkiye’ye verilen desteği eleştirmeleri de gazetede yer almaktadır. Rıza Şimşek tarafından yazılan “Ne Diyor Bu Kennedy?” başlıklı bir haberde Amerikan senatörü Edward Kennedy’nin Türklere yapılan silah yardımını eleştirdiği söylenmektedir. Ayrıca Şimşek tarafından kendisine şöyle bir soru sorulmaktadır: “Türk Silahlı Kuvvetleri’nin elinde Amerikan silahı olmayıp da bir Rus, Fransız, İngiliz ya da Çekoslovak silahı bulunsaydı bu sayın senatör yine yardımın kesilmesi için çağrıda bulunacak mıydı?” (Şimşek, 1974f).

Harekâtın başarıyla tamamlanmasının ardından Rıza Şimşek köşesinde Türk ordusu ile ilgili övgü dolu sözler kaleme aldığı yazılarına devam etmektedir. Örneğin Şimşek bir yazısında şunları söylemektedir: “20 Temmuz 1974 sabahı şafakla başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı’nı Türk Silahlı Kuvvetleri Ulusu’na, Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e ve şanlı tarihine yakışır, yaraşır bir şekilde sürdürmüş ve sonuca bağlamıştır.” (Şimşek, 1974g). Kazım Vardal tarafından ise Kıbrıs konusunda Rumların ve Yunanlıların hataya düştükleri şeklinde bir yorum yapılmaktadır. Burada Yunanlılar için “akılsız” gibi bir söylemin kullanılması ise ilgi çekicidir. Vardal yazısında Yunanlıların Türk hükümetinin diplomatik ve askeri başarıları karşısında dağa küsen tavşan gibi NATO’dan çekildiğini söylemektedir: “Ama gerek askeri gerek diplomasi ve gerekse devlet adamları yönünden Türkiye’nin kuvvetli durumda bulunması karşısında netice alamayınca, Bay Yunan dağa küsen tavşan gibi NATO’dan çekilmiştir.” (Vardal, 1974d). Kıbrıs konusunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin girişimleri, Cenevre görüşmelerine katılarak Türk tezlerinin de Amerika tarafından kabul edilmesi ve harekâta Türk ordusunun başarılı olması gibi gelişmeler gazetede Türkiye’nin de artık demokrasi konusunda sözü geçen dünya devletleri arasında yer alması olarak görülmektedir. “Türkiye Artık Dünya Demokrasisinde Söz Sahibi” başlıklı haberde bu konuda söylenen şu sözler dikkat çekicidir:

“Yıllarca bütün dünya Yunanistan’daki olayları izledi, yüzlerce ülke Yunanistan’a demokrasi getirmek için çaba sarf etti, sonuçsuz kaldı, başarıya ulaşamadı. Bu başarıyı tek başına Türkiye gösterdi. Türkiye artık dünya demokrasisinde demokratik hareketlerin gelişiminde söz sahibi bulunmaktadır.” (Ordu Sesi, 1974p).

Haber gazetesinde de Kıbrıs Barış Harekâtı’nın başarısı kamuoyunda coşku uyandırıp milli bilinci artırarak insanların gururlandırılmaya çalışıldığı bir şekilde anlatılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin dünya basınında da haklı olarak görüldüğü, Kıbrıs Barış Harekâtı’nda Türk ordusunun başarılı olmasının ardından artık tüm dünya ülkelerinin Türklerin dilinden anladığı şeklinde bir söylem kullanılmaktadır. Londra’dan, Amerika’dan, Sovyetler Birliği’nden bazı gazetelerin konu ile ilgili yayınladıkları haberler paylaşılmaktadır. Londra’da The Guardian gazetesinin “Türkiye haklı davasını savunuyor ancak isteklerini istila yoluyla elde etmeye çalışması ümitleri söndürebilir”, Sovyetler Birliği’nde Pravda gazetesinin “Artık NATO’nun Kıbrıs halkına tecavüzlerine son vermesinin zamanıdır. Adadaki tüm yabancı askeri güçlerin çekilmesi ve Türk ve Rum halklarının birlikte yaşamaları olanağının sağlanması gereklidir” dediği; Amerika’da The New York Daily News gazetesinin ise “Türkiye adadaki soydaşlarını korumak için adaya yeniden müdahale etmeye mecbur kaldı” yorumunda bulunduğu söylenmektedir (Haber, 1974ş). Gazetenin iki gün sonraki nüshasında da İngiltere’de yayınlanan The Daily Telegraph gazetesinde Türkiye Cumhuriyeti’nin barış konusundaki Çifte ENOSIS yani Rum kesimin Yunanistan’a, Türk kesimin de Türkiye’ye ilhakını veya Federal Bağımsız Kıbrıs Devleti kurulmasını istediği tezlerini destekleyen haberler yayımlandığı söylenmektedir (Haber, 1974t).

Ordu Sesi gazetesi tarafından Türk ordusunun başarısı vurgulanmakta ve kendisine duyulan güven özellikle belirtilmektedir. Daha önce söylediğimiz gibi gazetenin sahibi Rıza Şimşek’in emekli bir

ordu mensubu olması gazetesinin isminin seçilmesinde Türk ordusu ile yakınlık kurmak amaçlanmış olabilir ve Şimşek'in Türk ordusunu her zaman övmesi bu durumun da bir sonucu olarak gösterilebilir. Şimşek Türk ordusunun Türk Ulusu ile bir bütün olduğunu düşünmekte ve harekâtın başarılı olmasının ardından Türk ordusuna olan güvenini şu sözlerle belirtmektedir:

"Yunanistan bile memleketi tehlikeye girince gelin Selanik'i alın teklifinde bulunduğu halde yine biz hayır zor şartlara, kötü durumlara düşen bir ulusun zaafından yararlanmak bizim şiarımıza yakışmaz şeklinde reddettik. Böylece adalar gitti, Selanik yerinde kaldı ve Kıbrıs bugüne ulaştı. Neden? Çünkü çağın yöneticileri Türk Ulusu'nu tanıyamamışlardı. Ordusuna güvenleri yoktu. Kıbrıs konusunda da aynı beceriksiz politika yüzünden bugünkü gaileler başımıza gelmiştir." (Şimşek, 1974h).

İki kez gerçekleşen harekât sonucunda başarılı olan Türk ordusu Kıbrıs üzerinde barışı tekrar tesis etmekte kararlı bir tutum sergilediğini gösterdi ve Türk Barış Gücü kurularak adada bir süre kalması sağlandı. Ancak Kıbrıs'ta barış sağlandıktan sonra dahi Rum kesim tarafından Türklere karşı silahlı şekilde bir zor kullanma girişimi devam etti. Gazetede verilen bir haberde Türk ordusunun da bu sebepten dolayı adada var olması gerektiği söylenmektedir:

"Bugün Rum kesiminde 45 bin Türk yaşamaktadır. Bunların kaçının sağ, kaçının öldürüldüğü ve öldürüleceği bilinmemektedir. Barış Gücü'nün ise Kıbrıs'taki görevinin ne olduğu bilinmemektedir. Durum böyle olunca iş dönüp dolaşıp Türk Ulusu'na ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ne kalmaktadır. Eşkıyalıkla katliamla bir ülke yönetilemez. Rum saldırı ve vahşetine son verilebilmesi adada huzur ve sükûnun iade edilebilmesi için Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ı tamamen kontrol altına alması kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiş bulunuyor. Öyleyse Türk Silahlı Kuvvetleri vakit geçirmeden adanın tümünü kontrolü altına almalıdır." (Ordu Sesi, 1974r).

Haber gazetesinde Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başarıyla tamamlanmasının ardından Avrupa Konseyi tarafından da Türk ordusunun zaferinin kabul edildiği söylenmektedir: "Paris'te toplanan Avrupa Konseyi Siyasi Komisyonu ile Daimî Komisyonu oybirliği ile aldığı bir kararla, Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkarmasının Türkiye'nin anlaşmalarla yüklenmiş olduğu görevini yerine getirmek olduğunu tescil etti." (Haber, 1974u).

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başarıyla tamamlanmasının ardından Kıbrıs konusunda dünya devletlerinin tutumları hakkında yayınlar yapılmaktadır. Burada bahsedilmesi gereken ise İngiltere ve Fransa başta olmak üzere birçok Batılı devlet Kıbrıs konusunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sergilediği tutuma karşı çıktı. Bu durum da Ordu Sesi gazetesinde Hilmi Memecan tarafından yazılan "Kıbrıs ve Fransa", "Kıbrıs ve İngiliz" başlıklı yazı dizileriyle ele alınmaktadır. Memecan, Fransa'ya şu sözlerle seslenmektedir: "Alman baskınından kurtulmak için Kanuni Sultan Süleyman'a yalvaran krallarını ne çabuk unuttular. Osmanlı İmparatorluğu'nu yüzyıllarca sömüren kanını ve iliğini emen nankör Fransız kapitülasyonların geri döneceğini mi zannediyorsun?" (Memecan, 1974b). Bununla birlikte Memecan, Kıbrıs konusunda Fransa'nın ve İngiltere'nin yanlı tutumlar sergilediklerini belirtmekte ve de Türklerin karşısında esasen haçlı zihniyetli bir Türk düşmanlığının Kıbrıs konusunda da görüldüğünü, İngilizlerin ise kendileriyle özdeşleşmiş olan "İngiliz Siyaseti" uyguladıklarını söylemektedir. Bu siyaset ile ilgili şu sözleri ise dikkat çekicidir: "İngilizler bir yeri karıştıracak veya bir yerden çıkar sağlayacaklarsa kendileri ortaya çıkmaz daima bir maşa millet bulurlar. Bu hususta Arapları, Anzakları, Hintlileri, Yunanları ve diğer milletleri kullanmışlardır." (Memecan, 1974c).

Sonuç

1974 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı sonucunda "Yavru Vatan" olarak adlandırılan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Türkler güvenlik altına alındı. Barış harekâtı dünyada olduğu gibi tüm yurttan da heyecan uyandırdı. Gerek Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tümü gerekse harekâta katılan birlikler bu heyecan ve sevgi duyguları içinde tüm yurttaşlar tarafından desteklendi. Kıbrıs ve Kıbrıs Türkleri hakkında kamuoyunda yakın bir ilgi oluşturulması sağlandı. Yerel düzeyde Ordu ilinde yayın yapan Ordu Sesi ve Haber gazetelerinde de bu heyecan, coşku ve ilginin izlerini görmek mümkündür. Gazeteler tüm harekât boyunca yayınladı.

rında gelişmelerle ilgili Ordululara bilgiler vermekle birlikte Türklük bilinci, milliyetçilik, milli şuur ve de milli duyguların artmasını istediği yazılar yayınladı. Gazetelerde yer alan tüm söylemlerde ve haberlerde yaşanan gelişmelerle ilgili bilgilerin verilmesinin yanı sıra bahsedilen bu duyguların artmasını sağlayan ve Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen harekâtı destekleyen söylemler kullanıldı. İncelenen gazetelerde görüldüğü üzere Kıbrıs Barış Harekâtı sürekli olarak takip edilerek Ordu kamuoyu bilgilendirilmeye çalışıldı. Özellikle Ordu Sesi gazetesinde Rıza Şimşek, Kazım Vardal ve Hilmi Memecan gibi Ordu ilinin önde gelen gazetecileri tarafından sürekli şekilde harekâtı gerçekleştiren birliklerin desteklendiği ve de Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı'nın mutlak suretle onaylandığı yazılar kaleme alındı. Haber gazetesinde de Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs Barış Harekâtı'ndaki haklılığı ortaya konulmaya ve kamuoyunda da haklı olunduğu algısının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir.

Gazeteler yakın dönemde gerçekleşen tarihi olayların incelenmesindeki önemli kaynaklardır. Çünkü arşivler yakın dönem araştırmaları için açılmamış olsalar da gazeteler yaşanan gelişmeler hakkında birer kaynak özelliği taşımaktadır. Toplumların içinde yaşadıkları dönemde meydana gelen olaylar hakkında bilgilendirilmelerini sağlayan gazetelerde çeşitli politik, kültürel, sosyal, ekonomik bilgiler yer almaktadır. Bu bağlamda her ne kadar Ordu ilinde yayın yapan yerel düzeyde gazeteler olsalar da Ordu Sesi ve Haber gazeteleri de birer basın kuruluşu örneği olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Ulusal basının mikro düzeyde örnekleri olarak da kabul edebileceğimiz bu gazeteler görüldüğü üzere Türk ordusunun Kıbrıs'ta elde ettiği başarıyı desteklemeye ve Kıbrıs'ta kalıcı olunmasına çabaladı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve Türklerin de barış kurucu rolünde Türk ordusuyla birlikte Kıbrıs Türklerinin yanında olacağı konusunda Ordu kamuoyunda bir destek oluşturuldu. Görüldüğü üzere Ordu yerel basınının araştırılan dönemdeki okuyucu sayısı bakımında yüksek rakamlara sahip iki gazetesinde de Kıbrıs konusunda Türk ordusu desteklendi. Sonuç olarak gazeteler toplumlar için bir üçüncü göz konumdadırlar ve de toplumda yaşanan gelişmeler karşısında oluşması istenen algıların şekillenmesini de sağlamaktadırlar. Bu bağlamda köklü bir basın tarihine sahip Ordu ilinde harekât sırasında yayın yapan yerel basın örneklerinden Ordu Sesi ve Haber gazetelerinde de Kıbrıs Barış Harekâtı'nın gerçekleştirilmesinin gerekliliği ve Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulması konusunda Ordu kamuoyu düzeyinde bir birliktelik algısı sağlanmaya çalışıldı.

Kaynakça

- Acar, C. (2018, 17 Mayıs). Rıza Şimşek. Ordu Tribün.
- Akşin, S. (2017). Kısa 20. Yüzyıl Tarihi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Alasya, H. F. (2001). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. Türk Dünyası El Kitabı. Ankara: TKAE yayınları, Cilt: 1, 787-811.
- Armaoğlu, F. (2017). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995. İstanbul: Timaş.
- Askeri Başarıyı Konferansta Feda Edemeyiz. (1974f, 26 Temmuz). Ordu Sesi.
- Aslan, H. (2015). Geleneksel Gazeteciliğin Çevrimiçi Gazeteciliğin Bir Sonucu Olarak Dönüşümü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Aziz Milletimiz ve Kahraman Ordumuz. (1974l, 26 Temmuz). Haber.
- Aziz Milletimiz ve Kahraman Ordumuz. (1974m, 27 Temmuz). Haber.
- Aziz Milletimiz ve Kahraman Ordumuz. (1974n, 29 Temmuz). Haber.
- Barış Harekâtı Tekrar Başladı. (1974n, 15 Ağustos). Ordu Sesi.
- Baş, O. R. (2019, 19 Mart). Hormonlu Gazeteler. Ordu Olay.
- Başbakan Ecevit Dedi ki: Ateşkes Antlaşmasının Tümü Kabul Edilmedikçe Barış Toplantısına Katılmayacağız. (1974i, 6 Ağustos). Ordu Sesi.
- Bir Hacı Adayı 40 Bin Lira Bağışta Bulundu. (1974m, 4 Eylül). Ordu Sesi.
- Bodur, H. (2013). Kronolojik 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi. İstanbul: Timaş.
- Cenevre'de Barış Görüşmeleri Dün Başladı. (1974j, 9 Ağustos). Ordu Sesi.
- Cenevre'den Ne Haber?, (1974k, 13 Ağustos). Ordu Sesi.
- Çetin, M., Şahin G. (Güz 2017). Batı Medyasında Musul Operasyonu Haberleri: Frankfurter Allgeme-

- iner Zeitung ve The Independent. Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı: 45, 374-387. Url: <https://iletisimdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/IKAD/article/view/407>
- Denktaş Açıklamada Bulundu. (1974a, 18 Temmuz). Haber.
- Denoyer, P. (1963). Modern Basın. (Çev.: Adnan Cemgil). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Diplomasi Dilinden Anlamayanlar Mehmetçik'in Dilinden Anlamaya Başladılar. (1974ş, 17 Ağustos). Haber.
- Ecevit İngiltere'de Görüşmelere Başladı. (1974c, 19 Temmuz). Ordu Sesi.
- Eraslan, Z. (2018). Tarihçi ve Basın. Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu-Türk Basın Tarihi I. Cilt. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 129-146.
- Eroğlu, H. (1975). Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekâtı. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Eroğlu, H. (2002, Kasım). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. XVIII, S. 54, s. 735-793. Url: <https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Hamza-ERO%c4%9eLU-Kuzey-K%c4%b1br%c4%b1s-T%c3%bcrk-Cumhuriyetini-Yaratan-Tarihi-S%c3%bcrc%3%a7-ve-Son-Geli%c5%9fmeler.pdf>
- Gazioğlu, Ahmet C. (2002). Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 26, Ankara, 2002, 516-519.
- Gezgin, S.(2007). Türkiye'de Yerel Basın. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2009). Türkiye'de Yerel Basın. İstanbul: Der Yayınları.
- Girit'te Saldırıya Uğrayan ABD Üssüne Amerikalılar Türk Bayrakları Çizdi. (1974r, 10 Eylül). Haber.
- İngiliz Basını Bizim Tezi Destekliyor. (1974t, 19 Ağustos). Haber.
- İngilizlerin %80'i Türkiye Hakkı Diyorlar. (1974s, 6 Eylül). Haber.
- Karadal, A. (2001). Çukurova Basınında 74 Kıbrıs Barış Harekâtı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Kendine Gel Yunanlı. (1974o, 29 Temmuz). Haber.
- Kıbrıs Gazileri Anılarını Anlatıyor. (1974i, 15 Ağustos). Haber.
- Kıbrıs Konusunda Dünya Bizi Hakkı Görüyor. (1974p, 23 Temmuz). Haber.
- Kıbrıs'ta Ateş Teatresi Oluyor. (1974ı, 5 Ağustos). Ordu Sesi.
- Kıbrıs'ta Barış İçin Savaşan İki Gazetemiz Mensubundan İki Erden Biri Şehit, Biri Gazi Oldu. (1974ı, 5 Eylül). Haber.
- Kıbrıs'ta Barış Sağlandı. (1974h, 2 Ağustos). Ordu Sesi.
- Kıbrıs'ta Rum Vahşeti Devam Ediyor. Ada Türk Kontrolü Altına Alınmalıdır. (1974r, 5 Eylül). Ordu Sesi.
- Kıbrıs'ta Rumlar Amerika Büyükelçisini Öldürdü. (1974ö, 21 Ağustos). Ordu Sesi.
- Kıbrıs'tan Gelen Kart. (1974g, 2 Ağustos). Ordu Sesi.
- Kore Gazileri Savaşa Hazır. (1974c, 22 Temmuz). Haber.
- Kursiyer Öğretmenler 11 Bin Lira Bağışladılar. (1974g, 27 Temmuz). Haber.
- Kusutoğlu, A. (2017). Bursa Basınında 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya.
- Kuvvetlerimiz Kıbrıs'ta. (1974d, 22 Temmuz). Ordu Sesi.
- Makaryos Malta'ya Gitti. (1974b, 18 Temmuz). Ordu Sesi.
- Memecan, H. (1974a, 27 Ağustos). Türk'ün Gücü, Ordu Sesi.
- Memecan, H. (1974b, 28 Ağustos). Kıbrıs ve Fransa, Ordu Sesi.
- Memecan, H. (1974c, 29 Ağustos). Kıbrıs ve İngiliz, Ordu Sesi.
- Müftü İsmet Selim Son Olayları Anlatacak. (1974k, 23 Temmuz). Haber.
- Okumuş, S. (2017). Cumhuriyetten Günümüze Ordu'da Edebiyat Çevreleri ve Şiir. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, C. 33, S. 33, s. 13-30. Doi: 10.17498/kdeniz.297875

- Ordulu 7den 70e Ordulaşıyor. (1974a, 23 Temmuz). Ordu Sesi.
- Özçağlayan, M. (2008). "Gazetelerin Gelişimi ve Gazeteciliğin Geleceği (Yeni Teknolojiler ve Medya-Ekonomisi Açısından Genel Bir Değerlendirme), Marmara İletişim Dergisi, C. 13, S. 13, s.131-159. Url: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruid/issue/446/3523>
- Öztürk, A. (2017, 6 Ekim). Maziye Bir Bakiver. Ordu Hayat.
- Öztürk, A. (2019, 21 Ağustos). 1950'lerin Ordu Şehri. Ordu Hayat.
- Savaştan-Konferansa: Silahlı Kuvvetlerimiz Vazifesini Yaptı Sıra Siyaset Adamlarımızda. (1974e, 24 Temmuz). Ordu Sesi.
- Silahlı Kuvvetlerimize Yapılan Yardımlar. (1974h, 26 Ağustos). Haber.
- Sönmezoğlu, F. (2017). Uluslararası İlişkiler Sözlüğü. İstanbul:Der Yayınları.
- Şahin, G. (2012). Kıbrıs Barış Harekâtı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sürecinde Türk Kamuoyu. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Şanlı Ordumuz Kıbrıs'a Son Derece Başarılı Bir İndirme ve Çıkartma Harekâtında Bulundu. (1974b, 22 Temmuz). Haber.
- Şimşek, E., Hassan A. (2018). The Independent ve The Guardian Gazeteleri İnternet Sitelerinde Yer Alan Türkiye Turizm Yazılarına Yönelik Bir İçerik Analizi. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, S.1, 2018, 80-103. Url: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gaziturizm/issue/48844/622293>
- Şimşek, R. (1974a, 23 Temmuz). Tarih Tekerrür Ediyor. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974b, 29 Temmuz). Kutsal Savaş. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974c, 25 Temmuz). Necat Şafağı. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974d, 16 Ağustos). İngiliz Siyaseti İflas Edecektir. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974e, 27 Ağustos). Ne Kıbrıs'tan Ne Eserden. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974f, 2 Eylül). Ne Diyor Bu Kennedy?. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974g, 19 Ağustos). Kim Var Karşımızda. Ordu Sesi.
- Şimşek, R. (1974h, 23 Ağustos). Ulusu Tanımayanlar. Ordu Sesi.
- Tamçelik, S. (2019). Kıbrıs'ta Toplumsal İnşa Sürecinde 'Eski' ve 'Yeni Tarih' Anlayışlarının Yansıması. ed. Fırat Purtaş. Uluslararası İlişkilere Tarihsel Bakış Prof. Dr. Refet Yinanç'a Armağan, Ankara: Nobel, 55-185.
- Tarakçı, M. (2010). Kıbrıs Barış Harekâtı. İstanbul: Hiperlink.
- Türk Kadınlar Birliği Ordulu Kadınları Yardıma Çağırıldı. (1974e, 24 Temmuz). Haber.
- Türk Ordusunun Zaferi Avrupa Konseyince de Onaylandı. (1974u, 7 Ağustos). Haber.
- Türk Silahlı Kuvvetleri Magosa Kapısında-Amerika da Tezimizi Destekliyor. (1974o, 16 Ağustos). Ordu Sesi.
- Türkiye Artık Dünya Demokrasisinde Söz Sahibi. (1974p, 22 Ağustos). Ordu Sesi,
- Türklerin Kimsenin Toprağında Gözü Yoktur. (1974j, 26 Temmuz). Haber.
- Uçarol, R. (2015). Siyasi Tarih 1789-2014. İstanbul: Der Yayınları.
- Vardal, K. (1974a, 22 Temmuz).Kıbrıs'ta Darbe. Ordu Sesi.
- Vardal, K. (1974b, 24 Temmuz). Kıbrıs Senaryosu. Ordu Sesi.
- Vardal, K. (1974c, 27 Ağustos). Ödenen Borç. Ordu Sesi.
- Vardal, K. (1974d, 21 Ağustos). Akılsız Yunan. Ordu Sesi.
- Vatan ve Din Böyle Korunur. (1974l, 14 Ağustos). Ordu Sesi.
- Yardım, G., Doğruel, H. (2019). Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: Pippa Bacca Cinayeti Örneği. Erciyes İletişim Dergisi, C. 6, S. 1, 137-148. Doi: 10.17680/erciyesiletisim.516124
- Yaşlı Muharip Gaziler Biz de Kıbrıs'a Gitmek İstiyoruz Diyor. (1974d, 26 Ağustos). Haber.
- Yavru Vatan Kıbrıs'la İlgili Haberler. (1974f, 24 Temmuz). Haber.

Yılmaz, A. (2000). Türk Basınında Kıbrıs Barış Harekâtı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Yunan Palavrası: Türkler Çok Fazla İstiyor. (1974ö, 17 Ağustos). Haber.

Yücesoy, O. (2016). Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Türkiye ve Yunanistan Basını Eksenli Analizi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Extended Abstract

In the Turkish Republic of Northern Cyprus, which is one of the countries that we have deep-rooted historical and cultural ties, a peace operation has been experienced as one of the recent historical events. The development named as Cyprus Peace Operation in world history was followed with interest at the local level. Newspapers appear as resources that can be used to read the public perspective on developments and can also be used in local history studies. In addition, news compiled from newspapers are materials through which the historical processes of the developments experienced within the scope of the research subject can be examined.

The local press, which has an important role in the formation of local public opinion, plays an important role as the national press and reveals the attitude of the city in which it is published against the current developments. On the one hand, it ensures that the people of the city where it is published are aware of the developments, on the other hand, it is effective in forming public opinion. We can say that the local press, which also provides communication at the local level, exhibits the intellectual background of the city in general. Although it is broadcasted in a city or a region, the local press, which may have effects on a national level, can also be interested in all developments in the world due to its duty of informing the masses. Thus, it becomes the eyes and ears of the people of the city where it was published and also provides communication with the world. Due to its polyphony and its role in integrating the people of the city where it is broadcast with the world, the local press is also interested in historical developments.

Cyprus, as an island whose geographical location is located in the middle of the Mediterranean, has geopolitical importance with this position and attracts the attention of the whole world, especially the imperialist states. However, having oil resources also constitutes an economic meaning. There have been struggles for dominance in various periods between the peoples living on the island, whose history dates back to ancient times.

In this context, while the Cyprus Peace Operation in 1974 had wide effects on the whole country, the local press of the Ordu did not remain indifferent to the developments. While providing information to the public at the local level, it was also effective in forming public opinion. In this study, two leading newspapers of the period publishing in Ordu province; The attitudes of Ordu Sesi and Haber newspapers towards the Cyprus Peace Operation were tried to be revealed. As a result of the Cyprus Peace Operation carried out by the Turkish Armed Forces in 1974, the Turks living in the Turkish Republic of Northern Cyprus, which we call "Foster Land", were taken under security. The peace operation aroused excitement in the whole country as well as in the world. Both our armed forces and our soldiers participating in the operation were supported by all citizens in excitement and love. It is possible to see the traces of this excitement and enthusiasm in Ordu Sesi and Haber newspapers published in Ordu at the local level. It has been ensured that a close interest in the public opinion regarding Cyprus and Turkish Cypriots has been created. While the newspapers provided information to the people of Ordu about the developments in their publications during the entire operation, they published articles demanding the increase of Turkishness awareness, nationalism, national consciousness and national feelings. In addition to providing information about the developments in all the discourses and news in newspapers, discourses that increase and support these feelings are also frequently used. As it can be seen in the examined newspapers, the Cyprus Peace Operation was constantly monitored and the Ordu public was tried to be informed. Especially Ordu Sesi newspaper in Rıza Simsek, Kazım Vardal and Hilmi Memecan like the Ordu that supports a continuous manner to the Turkish army by the leading journalists of the province and the Republic of Turkey and Cyprus carried out by the Peace Operation has been absolute articles are approved pen. Haber newspaper in Ordu put forward the merits of the Cyprus Peace Operation and seems to attempt to create the perception that the public was justified.